

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Όρισμός και διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 43. Ὄνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, προᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται συγκεκριμένα: Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται ἀφηρημένα: θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικὰ λέγονται

1) **ὀνόματα κύρια**, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ προᾶγμα: Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος.

2) **ὀνόματα προσηγορικά**, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζώων ἢ πραγμάτων: μαθητής, ἵππος, ὄρος.

Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος: ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον – ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικὰ καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ**, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται **ἐπίκοινα**: ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικὰ ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα,

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν: ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ ἵππος-ἡ ἵππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινού γένους**.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν: ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ**.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρρην- ἡ ἄρρην, ὁ θῆλυς-ἡ θήλεια: ὁ ἄρρην ἀετός, ἡ ἄρρην ἀλώπηξ - ὁ θῆλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν: ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ας** ἢ **-ης**, καὶ θηλυκὰ εἰς **-α** ἢ **-η**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν

		Ἐνικός		
		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρείδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτής
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμιά	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τόν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτήν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτὰ

		Πληθυντικός		
ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρείδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρείδων	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρείδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίας	Ἀτρείδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρείδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

		Ἐνικός		
		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τήν	μάχαιραν	φρουράν	μοῦσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα

		Πληθυντικός		
ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι

		Ἐνικός			Πληθυντικός
ὄν.	ἡ	νύμφη	τιμῆ	αἱ	νύμφαι τιμαὶ

γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφῃ	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τὴν	νύμφην	τιμὴν	τὰς	νύμφας	τιμὰς
κλητ.	ᾧ	νύμφῃ	τιμῇ	ᾧ	νύμφαι	τιμαῖ

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

	Ἐνικὸς			Θηλυκὸν			Πληθυντικὸς		
	Ἀρσενικὸν			Θηλυκὸν			Ἀρσ. καὶ Θηλ.		
ὄν.	-ᾱς	ἡ	-ης	-ᾱ	ἡ	-α	ἡ	-η	-αι
γεν.	-ου			-ᾱς	ἡ	-ης			-ῶν
δοτ.	-α	ἡ	-η	-α	ἡ	-η			-αις
αιτ.	-ᾶν	ἡ	-ην	-ᾶν	ἡ	-αν	ἡ	-ην	-ᾶς
κλητ.	-ᾱ	ἡ	-η	ἡ	ᾶ	-α	ἡ	-η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτηῖρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι **α** ἢ **η**. π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς **-ας** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηῖρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **ς**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς **-ῶν** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηῖρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ων**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς **-ας** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηῖρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-vs** (**-ανς** = **ᾶς**) (Πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα:

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ **α** εἰς τὴν κατάληξιν **-ας** (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν **-α** τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν: ὁ ὀρνιθοθήρας, τοὺς Ἀτρεΐδας, τῆς χώρας, τὰς σφαίρας (τῷ Ἀτρεΐδα, τῷ μούσα)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται: τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλά: οἱ ἐτησίαι = τὰ μελέμια, τῶν ἐτησίων (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ης**, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **α**

1) τὰ ἐθνικά: ᾧ Πέρσα, ᾧ Σκύθα·

2) τὰ εἰς **-της**: ᾧ πολῖτα, ᾧ δικαστὰ – δεσπότης, ᾧ δέσποτα.

3) τὰ εἰς **-άρχης**, **-μέτρης**, **-πώλης**, **-τρίβης**, **-ώνης** κτλ. (ἤτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα): ᾧ γυμνασιάρχᾳ, ᾧ γεωμέτρᾳ, ᾧ παντοπῶλᾳ, ᾧ παιδοτρίβᾳ, ᾧ τελῶνᾳ.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς **-α** τὸ **α** τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ **ρ**, λέγεται **καθαρὸν α** (οἰκί-α, ὥρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ **ρ**, λέγεται **μὴ καθαρὸν α** (ρίζ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων

1) τὸ καθαρὸν **α** εἶναι μακρόν: βασιλεία, θήρα.

2) τὸ μὴ καθαρὸν **α** εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς **η**: γλῶσσα (γλώσσης, γλώσση), μᾶζα (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρὸν **α** εἶναι βραχὺ

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εὐνοια κτλ.

2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα.

3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς **-ρα** δισύλλαβα ὀνόματα: μοῖρα, πεῖρα, πῶρα, σφαῖρα καὶ σφῦρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ **α** εἶναι μακρόν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν: (ἡ χώρα) τὴν χώραν, ᾧ χώρα (ἡ γλῶσσα) τὴν γλῶσσαν - ᾧ γλῶσσα.

Συνηρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτήρος **α** τοῦ θέματος ἄλλο **α** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν. διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα**: (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (Ἐρμέας) Ἐρμῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

		Ἐνικός				
		(θ. Ἐρμεα-, Ἐρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)	(θ. γαλεα-, γαλη-)		
ὄν.	ὁ	Ἐρμῆς	ἡ	μνᾶ	ἡ	γαλῆ
γεν.	τοῦ	Ἐρμοῦ	τῆς	μνᾶς	τῆς	γαλῆς
δοτ.	τῷ	Ἐρμῆ	τῇ	μνᾶ	τῇ	γαλῆ
αιτ.	τόν	Ἐρμῆν	τὴν	μνᾶν	τὴν	γαλῆν
κλητ.	ὦ	Ἐρμῆ	ᾧ	μνᾶ	ᾧ	γαλῆ

		Πληθυντικός			
ὄν.	οἱ	Ἐρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἐρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἐρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αιτ.	τούς	Ἐρμᾶς	τάς	μνᾶς	γαλᾶς

κλητ. ὦ Ἐρμαῖ ὦ μναῖ γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ εα εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναιροῦν εἰς η: ὁ Ἐρμέας-Ἐρμῆς· ἐνῶ: τοὺς Ἐρμέ-ας Ἐρμᾶς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναιρέτως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ: ὁ βορέας – ὁ βορράς, τοῦ βορέου – τοῦ βορρά, τῶ βορέα – τῶ βορρά κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς –ος, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς –ον.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

		Ἐνικὸς				
		(θ. ἀνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)		(θ. ψηφο-)	(θ. ὁδο-)
ὀν.	ὁ	ἄνθρωπος	ἰατρός	ἦ	ψηφός	ὁδός
γεν.	τοῦ	ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς	ψηφού	ὁδοῦ
δοτ.	τῶ	ἀνθρώπῳ	ἰατρῶ	τῇ	ψηφῶ	ὁδῶ
αἰτ.	τὸν	ἄνθρωπον	ἰατρὸν	τὴν	ψηφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ	ἄνθρωπε	ἰατρὲ	ὦ	ψηφε	ὁδὲ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ἄνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ	ψηφοὶ	ὁδοὶ
γεν.	τῶν	ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν	ψηφῶν	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς	ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς	ψηφοῖς	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς	ς	ἰατροὺς	τάς	ψηφούς	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ	ἄνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ	ψηφοὶ	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. ποτήριο-)	(θ. φυτο-)			
ὀν.	τὸ	ποτήριον	φυτὸν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ

γεν.	τοῡ	ποτηρίου	φυτοῡ	των̄	ποτηρίων	φυτων̄
δοτ.	τω̄	ποτηρίω	φυτω̄	τοις	ποτηρίοις	φυτοις
αίτ.	τό	ποτήριον	φυτόν	τά	ποτήρια	φυτά
κλητ.	ῶ	ποτήριον	φυτόν	ῶ	ποτήρια	φυτά

§ 54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-α
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ω	-ω	-οις	-οις
αίτ.	-ον	-ον	-ους	-α
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-α

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτερόκλιτα εἶναι **ο** (ἢ **ε**)· π.χ. ἡ κατάληξις **-ος** ἢ **-ον** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς** ἢ **-ν**, ἡ κατάληξις **-ους** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (-ονς=ους· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδῆποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἥτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

3) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα: τὰ δῶρα, τὰ μῆλα (τὰ ποιήματα) (βλ. καὶ § 16, 2-8).

Συνηρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτήρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὄστέον) ὄστον (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ἐνικός

(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-) (θ. ῥοο-, ῥου-) (θ. προχοο-, προχου-) (θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)

ὄν.	ὁ	ἐκπλους	ῥοῦς	ἦ	πρόχους	τὸ	ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἐκπλου	ῥοῦ	τῆς	πρόχου	τοῦ	ὀστοῦ
δοτ.	τῶ	ἐκπλω	ῥῶ	τῆ	πρόχω	τῶ	ὀστῶ
αἰτ.	τὸν	ἐκπλουν	ῥοῦν	τὴν	πρόχουν	τὸ	ὀστοῦν

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ἐκπλοι	ῥοῖ	αἱ	πρόχοι	τὰ	ὀστά
γεν.	τῶν	ἐκπλων	ῥοῶν	τῶν	πρόχων	τῶν	ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἐκπλοισ	ῥοῖς	ταῖς	πρόχοις	τοῖς	ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἐκπλους	ῥοῦς	τάς	πρόχους	τὰ	ὀστά

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ **ο+ο** ἢ **ε+ο**).

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25).

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν)

Ἀττικόκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς **-ως, -ων**: ὁ ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεώς. Ταῦτα λέγονται ἀττικόκλιτα, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὀμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ἐνικός

		(θ. νεω-)	(θ. Μενελεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ	νεώς	Μενέλεως	ἢ ἄλως	τὸ ἀνώγεων
γεν.	τοῦ	νεῶ	Μενέλεω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῶ	νεῶ	Μενέλεω	τῆ ἄλω	τῶ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν	νεῶν	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν	νεῶν	—	τῶν ἄλλων	τῶν ἀνώγεων

δοτ.	τοῖς	νεῶς	—	ταῖς	ἄλως	τοῖς	ἀνώγεως
αἰτ.	τούς	νεῶς	—	τάς	ἄλως	τὰ	ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**. ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει **ι** ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι**: τῶ νεῶ (τῶ θεῶ), οἱ νεῶ (Οἱ ναοί).

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν.

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ: ὁ λεῶς, τοῦ λεῶ – ὁ Δεξιλέως, τοῦ Δεξιλέω – ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κτλ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸ **ν**: τὸν Ἄθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ **τρίτη κλίσις** περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α, ι, υ, ω**, ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (**ν, ρ, ζ, ξ, ψ**), εἰς δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς **-ος** (καὶ σπανιώτερον εἰς **-ως** ἢ **-ους**).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσοτέρων τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **ς**, καὶ ταῦτα λέγονται καταληκτικὰ (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται ἀκατάληκτα (λιμὴν, γέρων).

1) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) ἄλλα μὲν εἶναι μονόθεμα, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήνος κτλ.), ἄλλα δὲ εἶναι διπλόθεμα, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κτλ.).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ μακροῦ φωνῆεν, λέγεται ἰσχυρὸν (λιμὴν-, χιων-), τὸ δὲ

ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του βραχὺ φωνῆεν, λέγεται ἀσθενὲς (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς **-ος** (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμῆν – χιόν-ος, χιών).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυν-ς, στάχυν-ος, – πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγών-ος – γέρων γέροντ-ος).

3) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος – πατρίς, πατρίδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμῆν, λιμέν-ος – ῥήτωρ, ῥήτορ-ος) (βλ. § 3, 1-2).

Α'. Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§68. α') Καταληκτικὰ εἰς **-ως, -ως ἢ -υς, -υος, μονόθεμα**

		Ἐνικὸς				
		(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)	
ὄν.	ὁ	ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἦ	δρῦ-ς
γεν.	τοῦ	ἥρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς	δρυ-ός
δοτ.	τῷ	ἥρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῆ	δρυ-ι
αἰτ.	τὸν	ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν	δρῦ-ν
κλητ.	ὦ	ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ῶ	δρῦ

		Πληθυντικὸς				
ὄν.	οἱ	ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ	δρῦ-ες
γεν.	τῶν	ἥρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν	δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς	ἥρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς	δρυ-σὶ
αἰτ.	τούς	ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τάς	δρῦ-ς
κλητ.	ὦ	ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ῶ	δρῦ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα **ἰχθύς** κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **ἔγχελυς** εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὁμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτηῖρα **ι**, ὅπως **ὁ κῆς, ὁ, ἡ οῖς** (ἐκ τοῦ **οῖς**), καὶ τὸ κύριον ὄνομα **ὁ Συέννεσις**, προσέτι δὲ τὰ ὀνόματα **ἡ τίγρις** καὶ **ἡ τύρσις**, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: **ὁ κῆς, τοῦ κί-ός, τῷ κί-ί, τὸν κί-ν, οἱ κί-ες, τῶν κί-ων, τοῖς κί-σί, τοὺς κί-ς** κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς **-υς -υος** τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν **-ν** ἀντὶ **-α** καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν **-ς** ἀντὶ **-ας**: **ὦ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς**.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ **πληθυντικὴ** αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, **περισπῶνται** παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): **ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς - τὰς ὀρφῦς - τοὺς ἰχθύς**.

§ 70. β') Καταληκτικὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι-πρυτανε-) (θ. πολι-πολε-) (θ. πελεκυ-πελεκε-) (θ. ἄστυ-ἄστε-)

ὄν.	ὁ	πρύταν-ις	ἡ	πόλι-ς	ὁ	πέλεκυ-ς	τὸ	ἄστυ
γεν.	τοῦ	πρυτάνε-ως	τῆς	πόλε-ως	τοῦ	πελέκε-ως	τοῦ	ἄστε-ως
δοτ.	τῷ	πρυτάνει	τῇ	πόλει	τῷ	πελέκει	τῷ	ἄστει
αἰτ.	τὸν	πρύτανι-ν	τὴν	πόλι-ν	τὸν	πέλεκυ-ν	τὸ	ἄστυ
κλητ.	ὦ	πρύτανι	ὦ	πόλι	ὦ	πέλεκυ	ὦ	ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	πρυτάνεις	αἱ	πόλεις	οἱ	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
γεν.	τῶν	πρυτάνε-ων	τῶν	πόλε-ων	τῶν	πελέκε-ων	τῶν	ἄστεων
δοτ.	τοῖς	πρυτάνε-σι	ταῖς	πόλε-σι	τοῖς	πελέκε-σι	τοῖς	ἄστε-σι
αἰτ.	τοὺς	πρυτάνεις	τὰς	πόλεις	τοὺς	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
κλητ.	ὦ	πρυτάνεις	ὦ	πόλεις	ὦ	πελέκεις	ὦ	ἄσθη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ **πόλις**, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα **τίγρις** καὶ **τύρσις**. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ **πέλεκυς** κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ **πῆχυς**, ὁ **πρέσβυς**, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ **ἔγχελυς** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-α
γεν.	-ος (ἦ -ως)	-ος (ἦ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ι	-ι	-σι	-σι
αἰτ.	-α ἢ -ν	—	-ας ἢ -ς (-νς)	-α
κλητ.	-ς ἢ —	—	-ες	-α

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς **-ως** προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως: πόλη-**ος**, πόλε-**ως** – βασιλῆ-**ος**, βασιλέ-**ως** (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς **-νς** γίνεται **-ς** μετ' ἀποβολὴν τοῦ **ν** πρὸ τοῦ **ς** (βλ. § 32, 4 καὶ 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς **-ις** ἢ **-υς** (γεν. **-εως**) φωνηεντόληκτα ὀνόματα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς **-ις** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **ι** (πρυτανι-, πολι-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (πρυτανε- πολε-), ὅσα δὲ λήγουν εἰς **-υς** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **υ** (πελεκευ-, πήχυ-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (πελεκε-, πήχε-)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ι** ἢ **υ**, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ε**, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα **ε** μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων τὸν συναίρουσιν εἰς **ει** (πόλε-ι, πόλει – πόλε-ες, πόλεις)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2): πόλε-**ως**, πήχε-**ων**·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ν**, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: αἰ πόλεις, τὰς πόλεις – οἱ πήχεις, τοὺς πήχεις.

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος **τὸ ἄστυ** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ **ε** συναίρειται μὲ τὴν κατάληξιν **α** εἰς **η**: (ἄστε-**α**) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς **-εὺς** (γεν. **-έως**), εἰς **-αῦς** καὶ εἰς **-οῦς**, μονόθεμα

	Ἐνικὸς			
	(θ. ἵππευ-)	(θ. ἀλιευ-)	(θ. γραυ-)	(θ. βου-)
ὄν.	ὁ ἵππευ-ς	ἀλιεὺ-ς	ἡ γραῦ-ς	ὁ βοῦ-ς
γεν.	τοῦ ἵππέ-ως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς γρα-ὸς	τοῦ βο-ὸς
δοτ.	τῷ ἵππεῖ	ἀλιεῖ	τῇ γρα-ῖ	τῷ βο-ῖ

αἰτ.	τὸν	ἰππέ-α	άλιέ-α καὶ ἀλιᾶ	τὴν	γραῦ-ν	τὸν	βοῦ-ν
κλητ.	ῶ	ἰππεῦ	άλιεῦ	ῶ	γραῦ	ῶ	βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἰππεῖς	άλιεῖς	αἱ	γραῖ-ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν	ἰππέ-ων	άλιέ-ων καὶ ἀλιῶν	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βο-ῶν
δοτ.	τοῖς	ἰππεῦ-σι	άλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σὶ	τοῖς	βου-σὶ
αἰτ.	τούς	ἰππέ-ας	άλιέ-ας καὶ ἀλιᾶς	τάς	γραῦ-ς	τούς	βοῦ-ς
κλητ.	ῶ	ἰππεῖς	άλιεῖς	ῶ	γραῖ-ες	ῶ	βό-ες

Παρατηρήσεις

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ **υ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται: βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι – γραῦς, γραῦν, γραυσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα – γραός, γραῖες (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων

1) τὸ **ε** τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτήρος **υ**, συναίρειται μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων εἰς **ει**: (ἰππέ-ι) ἰππεῖ, (ἰππέ-ες) ἰππεῖς, (ἰππέ-ε) ἰππεῖ (πρβλ. § 72, 2).

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως: ῶ βασιλεῦ.

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ τὸ **α** τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρὸν (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ **ε** τοῦ θέματος συνήθως συναίρουν τὸ **ε** τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον **ω** καὶ **α** τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ): (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ἀκατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. Λητω-, Λητο-)			(θ. ἠχω-, ἠχο-)	
ὄν.	ἡ	Λητώ		ἡ	ἠχώ
γεν.	τῆς	Λητοῦς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῆς	ἠχοῦς
δοτ.	τῇ	Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ι)	τῇ	ἠχοῖ
αἰτ.	τὴν	Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	τὴν	ἠχώ
κλητ.	ῶ	Λητοῖ		ῶ	ἠχοῖ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμὸν, ὁσάκις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν: ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. – αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα

1. Ἄφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι

- 1) οὐρανικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ).
- 2) χειλικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικὸν (π, β, φ).
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ).

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

		Ἐνικὸς					
ὀν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ὄνουξ	
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ός	τοῦ	ὄνουχ-ος	
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ί	τῷ	ὄνουχ-ι	
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ὄνουχ-α	
κλητ.	ᾧ	φύλαξ	ᾧ	φλόξ	ᾧ	ὄνουξ	

		Πληθυντικὸς					
ὀν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ὄνουχ-ες	
γεν.	τῶν	φυλάκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ὄνούχ-ων	
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξι	τοῖς	ὄνουξι	
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τὰς	φλόγ-ας	τούς	ὄνουχ-ας	
κλητ.	ᾧ	φύλακ-ες	ᾧ	φλόγ-ες	ᾧ	ὄνουχ-ες	

		Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
ὀν.	ὁ	κάνωψ	Ἄραψ	οἱ	κάνωπ-ες	Ἄραβ-ες	
γεν.	τοῦ	κάνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κωνώπ-ων	Ἄραβ-ων	
δοτ.	τῷ	κάνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κάνωψι	Ἄραψι	
αἰτ.	τὸν	κάνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κάνωπ-ας	Ἄραβ-ας	
κλητ.	ᾧ	κάνωψ	Ἄραψ	ᾧ	κάνωπ-ες	Ἄραβ-ες	

Σημείωσις. Οί τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ὄνουχ-ς, κώνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἄραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα

α) Καταλητικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

Ἐνικὸς						
ὄν.	ὁ	τάπης	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ὄρνιθ-ος
δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῇ	Ἑλληνίδ-ι	τῷ	ὄρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τὴν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ὄρνιν
κλητ.	ὦ	τάπης	ὦ	Ἑλληνίς	ὦ	ὄρني

Πληθυντικὸς						
ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ὄρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ὄρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπη-σι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ὄρνι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ὄρνιθ-ας
κλητ.	ὦ	τάπητ-ες	ὦ	Ἑλληνίδ-ες	ὦ	ὄρνιθ-ες

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριάντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῷ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριαῖσ-ι	ἐλέφασ-ι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ὦ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ὦ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων τάπητ-ς, Ἑλληνίδ-ς, ὄρνιθ-ς, ἀνδριάντ-ς, ἐλέφαντ-ς, — τάπητ-σι, Ἑλληνίδ-σι, ἐλέφαντ-σι (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 81. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α -ατος

		Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς				Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	
		(θ. γεροντ-, γεροντ-)					(θ. σωματ-)		
ὄν.	ὁ	γέρων	οἱ	γέροντ-ες	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α	
γεν.	τοῦ	γέροντ-ος	τῶν	γερόντ-ων	τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων	
δοτ.	τῷ	γέροντ-ι	τοῖς	γέρου-σι	τῷ	σώματ-ι	τοῖς	σώμα-σι	

αἰτ. τὸν γέροντ-α τοὺς γέροντ-ας τὸ σῶμα τὰ σώματ-α
 κλητ. ᾧ γέρον γέροντ-ες ᾧ σῶμα ᾧ σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ, γέροντ, σώματ*, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ-σι, σώματ-σι* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις

§ 82. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ᾧ τάπησ, ᾧ πατρίσ, ᾧ ἰμάσ, ᾧ ὁδοῦσ).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτενα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εωσ**): ἡ ἔρις, τὴν ἔριν – ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν).

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτενα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα **ὁ παῖς** (= πά-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα): ᾧ Ἄρτεμι, ᾧ Ἄγι, ᾧ ἔρι, ᾧ ὄρνι, ᾧ τυραννί, ᾧ παῖ (ὅπως ᾧ πρύτανι, ᾧ πόλι).

β') τὰ εἰς **-ας (-αντος)** βαρύτενα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα: ᾧ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ᾧ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ) (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα **ἡ ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπεκος) καὶ **ὁ ποῦς** (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (*ἀλώπηκ-, πουδ-*) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς (*ἀλώπεκ-, ποδ-*) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὸ δὲ ὄνομα **ἡ θριξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικὸν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θρίξ, ᾧ θρίξ, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί) (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μὲ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω** ἢ **α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε** ἢ **α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει** ἢ **ο + ε** εἰς **ου**): ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφάωντ), τοῦ Ξενοφῶντος (Ξενοφάοντ-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλάνεντ-ς, ἀλλάεις), τοῦ ἀλλάντ-ος (ἀλλάνεντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόεντ-ς, πλακόεις), τοῦ πλακοῦντος (πλακόεντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι

- 1) ἐνρινόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα τοῦ θέματος ἔνρινον (ν).
- 2) ὑγρόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγρὸν (λ, ρ).
- 3) σιγμόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα

- 1) Καταληκτικὰ εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ῆνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

		Ἐνικός			
		(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ	δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν
γεν.	τοῦ	δελφῖν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλήν-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ	δελφῖν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλήν-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τὸν	δελφῖν-α	παιᾶν-α	Ἑλλήν-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ	δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν
		Πληθυντικός			
ὄν.	οἱ	δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν	δελφῖν-ων	παιᾶν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς	δελφῖ-σι	παιᾶσ-ι	Ἑλλή-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς	δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλήν-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ	δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τούς κτέν-ας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλησι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφῖν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. § 33, 6).

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα

		Ἐνικός				
		(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κιων-, κιον-)		
ὄν.	ὁ	ποιμῆν	ἡ	χελιδῶν	ὁ	κίων
γεν.	τοῦ	ποιμέν-ος	τῆς	χελιδόν-ος	τοῦ	κίον-ος
δοτ.	τῷ	ποιμέν-ι	τῇ	χελιδόν-ι	τῷ	κίον-ι

αἰτ.	τὸν	ποιμέν-α	τὴν	χελιδόν-α	τὸν	κίον-α
κλητ.	ᾧ	ποιμήν	ᾧ	χελιδῶν	ᾧ	κίον

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ᾧ	ποιμέν-ες	ᾧ	χελιδόν-ες	ᾧ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. §33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα

- 1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα.

Ἐνικός

(θ. κρατηρ-) (θ. ἀθήρ-, ἀθέρ-) (θ. ῥήτωρ-, ῥήτορ-)

ὄν.	ὁ	κρατήρ	ἀθήρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	κρατήρ-ος	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ	κρατήρ-ι	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τὸν	κρατήρ-α	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ᾧ	κρατήρ	ἀθήρ	ῥήτορ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	κρατήρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατήρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥήτορ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατήρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατήρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ᾧ	κρατήρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατήρ κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθήρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ᾧ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστράσι (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστῆρα λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἀλός, τῷ ἀλί, τὸν ἄλα, ᾧ ἄλς – οἱ ἄλες, τοῖς ἀλσί, τοὺς ἄλς κτλ.).

Ουδέτερα

§ 87. Ουδέτερα υγρόληκτα είναι τὰ ὀνόματα τὸ ἔαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ ἔαρ ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον: ἔαρ - ἦρ, τοῦ ἔαρος - ἦρος, τῶ ἔαρι - ἦρι κτλ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ υγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἐνρινόληκτα καὶ υγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις: ὁ λιμὴν, ἡ χιών, ὁ αἰθήρ, ὁ κοσμήτωρ – τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιόν-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτορ-ος κτλ.·

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν: ἡ ἀκτίς – ᾧ ἀκτίς, ὁ πελεκάν – ᾧ πελεκάν, ὁ ποιμὴν – ᾧ ποιμὴν, ἡ χελιδὼν – ᾧ χελιδὼν, ὁ ἀστὴρ – ᾧ ἀστὴρ.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτερα εἰς -ων (γεν. -ονος) καὶ -ωρ (γεν. -ορος), τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα: ὁ γείτων – ᾧ γείτων, ὁ αὐτοκράτωρ – ᾧ αὐτοκράτορ.

Τὰ κύρια ὀνόματα Ἀγαμέμνων καὶ Ἀριστογείτων καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον: ᾧ Ἀγάμεμνον, ᾧ Ἀριστόγειτον.

Συγκοπτόμενα

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν. -ρος, διπλόθεμα

		Ἐνικὸς (θ. πατηρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)			Πληθυντικὸς	
ὀν.	ὁ	πατήρ	ἀνήρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρὸς	ἀνδρ-ὸς	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρῶν
δοτ.	τῶ	πατρὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἀνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρες

	Ἐνικὸς
ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρο-ος
τῇ	Δήμητρο-ι
τὴν	Δήμητρο-α
ᾧ	Δήμητερ

Παρατηρήσεις

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς **-ηρ** ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **άνηρ** λέγονται συγκοπτόμενα, διότι (συγκόπτουν, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **άνηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ) (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκριμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: *μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι*.

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτόμενων ὀνομάτων

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **άνηρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *μητρός, μητρι — ἀνδρός, ἀνδρί, ἀνδρῶν*.

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **άνηρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: *ᾧ πάτερ, θύγατερ, ἄνερ*.

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: *ᾧ γαστήρ* (κανονικῶς· πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σιγμόληκτα

α. Οὐδέτερα εἰς **-ας**, γεν. **-ως** (ἢ **-ατος**)

	Ἐνικός		Πληθυντικός					
ὄν.	τὸ	κέρας		τὰ	κέρα	ἢ τὰ	κέρατ-α	
γεν.	τοῦ	κέρωσ	ἢ τοῦ	κέρατ-ος	τῶν	κερῶν	ἢ τῶν	κεράτ-ων
δοτ.	τῷ	κέρα	ἢ τῷ	κέρατ-ι	τοῖς	κέρα-σι		
αἰτ.	τὸ	κέρας		τὰ	κέρα	ἢ τὰ	κέρατ-α	
κλητ.	ᾧ	κέρας		ᾧ	κέρα	ἢ ᾧ	κέρατ-α	

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **ας** εἶναι ἕξι: *κέρας, κρέας – γέρας, γῆρας – πέρας, τέρας*. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναιροῦνται: (κρέασ-ος, κρέα-ος) κρέως, (κρέασ-ι, κρέα-ϊ) κρέα κτλ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ασ** τὰ ὀνόματα **κρέας, γέρας** καὶ **γῆρας** (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῶ κρέα κτλ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα **τὸ κέρας** καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κτλ.). Τὸ δὲ ὄνομα **τὸ πέρας** (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα): τὸ πέρας, τοῦ περατ-ος κτλ., τὰ περατ-α, τῶν περάτ-ων κτλ., τὸ τέρας, τοῦ τερατ-ος κτλ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τοῦ **α + α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα: τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δῶρα).

§ 94. β. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
	(θ. στελεχες-)	(θ. χρεες-)				
ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμολήκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-ες**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος **σ** εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς **ο**: (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5).

2) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται, ἤτοι τὸ **ε+α** εἰς **η** ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο **ε**, εἰς **α** (τὰ βέλεα – βέλη, τὰ χρέεα – χρέα), τὸ **ε+ι** εἰς **ει** (τῶ δάσε-ϊ-δάσει), τὸ **ε+ο** εἰς **ου** (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ **ε+ω** εἰς **ω** (τῶν τειχέων – τειχῶν) (βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σημείωσις. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ος** τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετα (τῶν ἀνθεῶν, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνηρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

§ 96. γ. Ἀρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς **-ης, γεν. **ους** (ἢ **-ῆς**, γεν. **-έους**), διπλόθεμα**

	Ἐνικὸς (θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)			Πληθυντικὸς (θ. Ἡρακλεησ- Ἡρακλεεσ-)		
ὄν.	ὁ	Σωκράτης	Ἡρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Ἡρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἡρακλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Ἡρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν	Σωκράτη	Ἡρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἡρακλεῖς
κλητ.	ὦ	Σώκρατες	Ἡράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικὰ σιγμόληκτα οὐσιαστικὰ εἰς **-ης** γεν. **-ους** (ἢ **-ῆς**, γεν. **-έους**) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς **-ος** ἢ ῥῆμα): Πολυκράτης (πολύς, κράτος) – Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χαίρω) κτλ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς **-ησ** εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς **-εσ** εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τούτου ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ος** (§ 95, 2).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: ὦ Ἀριστοτέλες, ὦ Δημόσθενες, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες).

3) ὡς ἂν λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ης**, γεν. **-έους** (ἦτοι τὰ εἰς **-κλῆς**) κατὰ τὴν τρίτην.

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναιροῦν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς **-κλε**, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η** ἢ **ε** ἢ **ει**: (Θεμιστοκλέης) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα): τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς **-ώς, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα**

		Ἐνικὸς			
		(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)		(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)	
ὄν.	ἡ	αἰδῶς		ἡ	Ἡῶς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς	(ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)	τῆς	Ἡοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ	(ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)	τῇ	Ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ	ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)	τὴν	Ἡῶ
κλητ.	ᾧ	αἰδῶς		ᾧ	Ἡῶς

(πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

- 1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·
- 2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι, -σι, -α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ: κλητῆρι, κλητῆσι, κλητῆρα, κλητῆρας.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8): ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρι — τῶν θηρῶν, τοῖς θηρσι — (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα **ἡ δᾶς, ὁ θῶς, τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρῶς** καὶ **τὸ φῶς** εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς: τῶν δᾶδων, τῶν θῶων, τῶν ᾠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φώτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναιρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος **ἡ γλαῦξ**·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς **-εύς**: ᾧ γραμματεῦ, ᾧ Θησεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων **τὸ πῦρ** καὶ **τὸ οὔς** (βλ. καὶ § 69, 2).

Σημείωσις. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις **παῖς** καὶ **φῶς**, διότι προῆλθον ἐκ συναιρέσεως (πάις, φάος). Ἡ δὲ λέξις **ἡ κλεις** προῆλθεν ἐξ ἀρχαιοτέρου τύπου **κληῖς** καὶ κανονικῶς ὀξύνεται (βλ. § 16, 9).

1. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἥτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι

1) τῆς α' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-α**, γεν. καὶ δοτ. **-αιν**.

2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-ω**, γεν. καὶ δοτ. **οιν**.

3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-ε**, γεν. καὶ δοτ. **οιν**.

α') τῶ βουλευτ-**ά**, τοῖς βουλευτ-**αῖν** — τῶ μούσ-**α**, τοῖς μούσ-**αιν**.

β') τῶ ἰατρ-**ώ**, τοῖς ἰατρ-**οῖν** — τῶ νήσ-**ω**, τοῖς νήσ-**οιν** — τῶ δένδρ-**ω**, τοῖν δένδρ-**οιν**.

γ') τῶ ἥρω-**ε**, τοῖν ἥρω-**οιν** — τῶ βό-**ε**, τοῖν βο-**οῖν** — τῶ φύλακ-**ε**, τοῖν φυλάκ-**οιν** — τῶ πόλει, τοῖν πολέ-**οιν** — τῶ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-**οιν** — (τῶ σκέλει, τοῖν σκελοῖν) (βλ. § 95, 2).

Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ ἐν κλίνονται ὁμαλῶς, ἥτοι κατὰ πάντα συμφώνως μὲ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται ἀνώμαλα.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται

1) ἑτερογενῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἕτερον, ἥτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον: ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα, ὁ δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι πρβλ. νῦν: ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη: ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν: τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα).

3) ἑτερόκλιτα, ὅσα εἰς τὸν ἓνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἷον·

α') ὁ **πρεσβευτής**, τοῦ πρεσβευτοῦ κτλ. (κατὰ τὴν α' κλίσιν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβεων κτλ. (κατὰ τὴν γ')

β') τὸ **πῦρ**, τοῦ πυρός κτλ. (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κτλ. (κατὰ τὴν β')

γ') ἡ **γυνή** (κατὰ τὴν α' κλίσιν), τῆς γυναικός, τῆ γυναικί, τὴν γυναικα, ᾧ γύναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κτλ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1).

δ') ὁ **Θαλῆς** (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῶ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν, ᾧ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῶ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν).

ε') ὁ **Ἄρης**, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῶ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ᾧ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσιν). Ὁμοίως ὁ **Ἀστυάγης**

(Κυαξάρης, Τισσαφέρνης και άλλα ξενικά ονόματα), τοῦ Ἀστυάγου, τῷ Ἀστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), τὸν Ἀστυάγη, ᾧ Ἀστυάγη (κατὰ τὴν α')

ζ') ὁ ἄμνος, τοῦ ἀμνοῦ κτλ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν), καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνες (ἐκ θ. ἀρεν-, ἀρν- τοῦ σπανίου ονόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἀρήν, πρβλ. § 90 κ. ε.).

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κτλ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ').

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὄνειρου κτλ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειραρ), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ').

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδας, τῷ Οἰδίποδι, ᾧ Οἰδίπου (κατὰ τὴν γ' κλίσειν) — τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπου (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β').

ι') ὁ χρώς, τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρωτά (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ χρωῶ (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσειν ἐν χρωῶ = ἕωσσο τὸ δέσμα).

4) μεταπλαστά, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσειν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μεταπλάσσεται, ἦτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ᾧ κύον — οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί κτλ. (θ. κυων-, κυον-, κυν-).

β') ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος κτλ., ᾧ μάρτυς — οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς μάρτυ-σι, τοὺς μάρτυρας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-).

γ') ὁ σῆς, τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σέων, τοὺς σέας — τοῦ σῆτ-ός, οἱ σῆτ-ες, τῶν σῆτων, τοὺς σῆτας (θ. σῆσ-, σεσ-, σῆτ-).

δ') ἡ κλεις, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλειδα καὶ τὴν κλειν — αἱ κλειδες κτλ., τὰς κλειδας καὶ τὰς κλεις (θ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ ναῦς, τῆς νεώς (ἀρχῆθεν νηός, § 32, 4), τῇ νη-ί, τὴν ναῦν, ᾧ ναῦ — αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ᾧ νῆες (θ. ναυ-, νη-, νε).

ς') ἡ χεῖρ, τῆς χειρός κτλ. — αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας κλπ. — δυϊκ. τῷ χεῖρε, τοῖς χερ-οῖν (θ. χειρ-, χερ-).

ζ') τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ-ος, τῷ γόνατ-ι, τὸ γόνυ — τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κλπ. (θ. γόνυ-, γονατ-).

η') τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ-ος κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατ-ος, τῷ ἥπατ-ι, τὸ ἥπαρ — τὰ ἥπατα, τῶν ἥπάτων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-). ὁμοίως τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατ-ος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατ-ος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατ-ος).

ι') τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι, τὸ ὕδωρ — τὰ ὕδατ-α, τῶν ὕδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ. (θ. ὕδωρ, ὕδατ-).

ια') τὸ οὖς, τοῦ ὠτ-ός, τῷ ὠτ-ί, τὸ οὖς — τὰ ὠτ-α, τῶν ὠτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα — τῷ ὠτε, τοῖς ὠτοι (θ. οὖσ-, ὠτ-, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ᾧ Ἀπολλον (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλον-, Ἀπολλο-).

ιγ') **ὁ Ποσειδῶν** (ἀρχῆθεν Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶνος, τῶ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ **Ποσειδῶ, ὦ Πόσειδον**.

ιδ') **ὁ Ζεύς**, τοῦ Διός, τῶ Διί, τὸν Δία, ὦ Ζεῦ (θ. Ζευ-, Δι-).

ιε') **ἡ Πνύξ**, τῆς Πυκ-νός, τῇ Πυκ-νί, τὴν Πύκν-α (θ. Πνυκ-, Πυκν-).

5) ιδιόκλιτα, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ιδίαν, ἦτοι) ἰδιαίτεραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ιδιόκλιτα:

α') μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς **-ας**, ὡς ὁ φαγᾶς, ὁ καταφαγᾶς κτλ.

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδία δὲ ξεκινά· οἷον ὁ **Ἀλεξᾶς** (ἐκ τοῦ Ἀλέξανδρος), τοῦ Ἀλεξᾶ, τῶ Ἀλεξᾶ, τὸν Ἀλεξᾶν, ὦ Ἀλεξᾶ (πρβλ. Γεράσιμος – Μεμάς).

ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ Φιλῆ, τῶ Φιλῆ, τὸν Φιλῆν, ὦ Φιλῆ (πρβλ. Σπυριδων – Πίπης).

ὁ Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ Διονῦ, τῶ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ὦ Διονῦ.

ὁ Ἰησοῦς, τοῦ Ἰησοῦ, τῶ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ὦ Ἰησοῦ (Ἑβραϊκὸν ὄνομα).

ὁ Νεκῶς, τοῦ Νεκῶ, τῶ Νεκῶ, τὸν Νεκῶν, ὦ Νεκῶ (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα).

6) ἄκλιτα, ὅσα δὲν κλίνονται, ἦτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι:

α') ἡ λέξις **τὸ χρεῶν** (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ χρεῶν, τῶ χρεῶν.

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὅπως ὅποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον **ὁ Ἀδάμ** (τοῦ Ἀδάμ κτλ.), **ὁ Δαβὶδ** (τοῦ Δαβὶδ κτλ.), **ὁ Ἰῶβ** (τοῦ Ἰῶβ κτλ.), **τὸ Πάσχα** (τοῦ Πάσχα κτλ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ – **τὸ ἄλφα** (τοῦ ἄλφα κτλ.), **τὸ βῆτα** (τοῦ βῆτα κτλ.), **τὸ γάμμα** (τοῦ γάμμα κτλ.)· ὁμοίως δὲ καὶ **τὸ δίγαμμα** (τοῦ δίγαμμα κτλ.), **τὸ δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν: ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσῶ — τὸ φούτ-μπῶλ, τὸ ρεκὸρ — τὸ τραμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ).

7) ἔλλειπτικά, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα εἰς πάντα τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἔλλειπτικὰ κατ' ἀριθμὸν — ἔλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν).

α') ἔλλειπτικὰ κατ' ἀριθμὸν εἶναι

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν: *Μενέλαος, Ἀριστείδης* — ὁ *Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι* — ὁ *Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶον, τὰ Κεραύνια* — τὰ *Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια* (πρβλ. ὁ *Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα* κτλ.).

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων: ὁ *ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός* — ἡ *γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ ἀήρ, τὸ ἔαρ, οἱ ἐτησίαι* (§ 48, 3) — ἡ *νεότης, τὸ γῆρας* κτλ.

β') ἔλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι:

1) αἱ λέξεις **τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ** (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν: τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα).

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν ὑπὸ **μάλης** (= ὑπὸ τὴν μασχάλην).

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν ἐς **νέωτα** (= τοῦ χρόνου).

4) αἱ λέξεις **ὦ τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ **ὦ μέλε** (= καλέ μου).

A'. Πρῶτον συνθετικὸν

Κλιτὸν

α') Ὄνομα οὐσιαστικὸν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον: (ἀγορά, θ. ἀγορα-) **ἀγορα-νόμος**, (σκιά, θ. σκια-) **σκια-μαχῶ**, (νίκη, θ. νικη-) **νικη-φόρος**, (δῆμος, θ. δημο-) **δημοκρατία**, (λίθος, θ. λιθο-) **λιθό-στρωτος**, (βοῦς, θ. βου-) **βου-κέφαλος**, (ναῦς, θ. ναυ-) **ναυ-μάχος**, (τέλος, θ. τελεσ-) **τελεσ-φόρος** (βλ. § 46 κ. ἐ.). Ἀλλὰ

1) συνήθως στὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **ο**: (θ. ἡμερα-) **ἡμερο-δρόμος**, (θ. ὕλη-) **ύλο-τόμος**, (θ. ἀμαξα-) **ἀμαξοπηγός**, (θ. παιδ-) **παιδ-ο-νόμος**, (θ. ἰχθυ-) **ἰχθυ-ο-πώλης**, (θ. κρεασ-) **κρε-ο-πώλης**, (θ. ἀνθεσ-) **ἀνθ-ο-πώλης**, (θ. ῥιν-) **ῥιν-ό-κερωσ**.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **η** ἢ **α**: (θ. ἐλαφο-) **ἐλαφη-βόλος**, (θ. θανατο-) **θανατη-φόρος**, (θ. βιβλιο-) **βιβλια-γράφος**, (θ. λαμπαδ-) **λαμπαδ-η-φόρος**.

Σημείωσις 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἄρματ-) **ἄρματ-ηλάτης**, (θ. αἷματ-) **αἷματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**. ἄλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἷμ-ο-βαφής**.

Σημείωσις 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ** ὕδωρ ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γ-** ἢ **γεω-**, **πῦρ-** ἢ **πυρο-**, **ὔδατο-** ἢ **ύδρο-** ἢ **ύδρ-**: **γηγενής**, **γεωμέτρης**, **γεω-γράφος** – **πυρ-φόρος**, **πυρι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** – **ὔδατο-ει-δής**, **ὔδρο-πότης**, **ὔδρ-αγωγός**.

B'. Δεύτερον συνθετικὸν

Κλιτὸν

α') Ὄνομα οὐσιαστικὸν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικὸν συνήθως μένει ἀμετάβλητον: (ἄρμα, ἄμαξα) ἄρμ-**άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) ξίφο-**μάχαιρα**, (ἵππος, δρόμος) ἵππο-**δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) ἀμφι-**θέατρον**, (ὄπισθεν, φύλαξ) ὄπισθο-**φύλαξ**.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον**: (πρό, θύρα) **πρό-θυρ-ον**, (ἥμιους, μέδιμνος) **ἥμι-μέδιμν-ον**, (ἥμιους, ὀβολός) **ἥμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. **ἥμι-τάλανατ-ον**), (πρό, ἄστρ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικὸν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφὴ ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου): ἄ-**υπνος**, εὐ-**ἀριθμος**, πάν-**δημος**, ἄ-**τοπος**, εὐ-**δαίμων**, ἀ-**χίτων**, εὐ-**χαρις**, ρίψ-**ασπις**, εὐ-**παις**, μακρό-**χειρ**.

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**, **-ιος**, **-ης**, **-ων**: (μηχανή) πολυ-**μήχαν-ος**, (σπονδή) ὁμό-**σπονδ-ος**, (σῶμα) ἀ-**σώματ-ος**, (αἷμα) ὄμ-**αιμ-ος**, (ἀνήρ) ἄν-**ανδρ-ος**, (θάλαττα) ἐπι-**θαλάττι-ιος**, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) ὁμο-**πάτρ-ιος**, ὁμο-**μήτρ-ιος**, ὁμο-**γάστρ-ιος**, (ἄλς) ἐν-**άλ-ιος**, (τέλος) εὐ-**τελ-ής**, (εἶδος) εὐ-**ειδ-ής**, (μέγεθος) ὑπερ-**μεγέθ-ης**, (φρῆν) ἄ-**φρ-ων**, σῶ-**φρ-ων**, (πρᾶγμα) πολυ-**πράγμ-ων**, (κτῆμα) ἀ-**κτήμ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ**, **μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δεύτερα συνθετικὰ ἐπιθέτων μὲ α' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως **ὁμός** (= εἷς καὶ ὁ αὐτός) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν **-ηρ** εἰς **-ωρ**: ἀ-**πάτωρ**, ἀ-**μήτωρ**, **προγάστωρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γεως** ἢ **-γαιος** (ἢ **-γειος**): **λεπτό-γεως**, **μεσό-γαιος**, (μεσό-**γειος**).

Αἱ λέξεις **ἀγορά** καὶ **ὄνομα** ὡς β' συνθετικὰ μετασχηματίζονται εἰς **-ήγυρις**, **-ώνυμος**: **παν-ήγυρις**, **ὄμ-ήγυρις** — **εὐ-ώνυμος**, **ἀν-ώνυμος**.